

VADĪBA

Grozījumi Komerclikumā - kā uzņēmumam sakārtot korporatīvos dokumentus?

15. jūnijs, 2015 / Natālija Šestakova un Zane Paeglīte, zvērinātu advokātu birojs "SORAINEN"

<http://www.ifinances.lv/lat/vadiba?doc=6305&hl=sorainen&ref=search>

Natālija Šestakova

Publicitātes foto

Pēdējo gadu laikā **Komerclikumā** (KL) veikta virkne būtisku grozījumu, kas paredz uzņēmuma valdei pienākumu nodrošināt korporatīvo dokumentu atbilstību likuma prasībām. Kā jaunās prasības skar kapitālsabiedrības atkarībā no to veida un dalībnieku (akcionāru) struktūras? Kādas ir būtiskākās nianšes sabiedrības ar ierobežotu atbildību (SIA) dalībnieku reģistra noformēšanā, un kā izteikt pamatkapitāla un daļas (akcijas) nominālvērtību eiro?

02.05.2015. pieņemtie grozījumi **KL** paredz, ka SIA līdz 30.06.2015. ir jāiesniedz Uzņēmumu reģistrā (UR) dalībnieku reģistra pirmais

nodalījums. Likums arī paredz dalībnieku reģistra uzturēšanas un parakstīšanas kārtību, kas līdz tam nebija tik detalizēti regulēta.

Otrs grozījumu bloks (19.09.2013. grozījumi **KL**) skar pamatkapitāla un daļas (akcijas) nominālvērtības izteikšanu no latiem uz eiro. Dokumenti, kas pamato pamatkapitāla un daļas (akcijas) nominālvērtības izteikšanu eiro, ir jāiesniedz UR līdz 30.06.2016.

Kaut gan likumdevējs pamatkapitāla izteikšanai eiro ir paredzējis vienkāršāku lēmumu pieņemšanas procedūru un ir atbrīvojis uzņēmumus no valsts nodevas un publikācijas "Latvijas Vēstnesī" samaksas, liela daļa kapitālsabiedrību vēl nav noformējušas dokumentus pamatkapitāla izteikšanai eiro.

Iemesli tam var būt dažādi - gan šķietami garais termiņš līdz 2016.gada vidum, gan arī informācijas trūkums par sekām, kādas var būt kapitālsabiedrībai vai tās valdei dokumentu iesniegšanas termiņa nokavēšanas gadījumā. Formāli dibināšanas dokumentu (tajā skaitā statūtu) neatbilstība likumam var būt pamats UR uzsākt lietu par kapitālsabiedrības izslēgšanu no komercreģistra.

Pamatkapitāla denominācija no latiem uz eiro nav sarežģīts process, bet tas var būt kļūstīgs tām kapitālsabiedrībām, kurām ir 2 vai vairāki dalībnieki (akcionāri), jo ir jāņem vērā arī statūtu noteikumi par dalībnieku (akcionāru) sapulču sasaukšanas un lēmumu pieņemšanas kārtību. Tāpat, denominējot pamatkapitālu un daļas (akcijas) nominālvērtību, pēc iespējas ir jānodrošina līdzšinējā proporcionalitāte starp dalībniekiem (akcionāriem).

04.06.2015. stājās spēkā grozījumi **KL**, kuru mērķis, atsevišķos gadījumos atceļot termiņus dokumentu iesniegšanai UR, ir mazināt administratīvo slogu uzņēmējiem saistībā ar korporatīvo dokumentu sakārtošanu. Grozījumi, protams, ir apsveicami, taču rodas sajūta, ka tie ir kā "kļūdas labojums" iepriekš izstrādātajam procesam.

Jaunākie grozījumi atceļ termiņus dokumentu iesniegšanai UR, taču saistībā ar dalībnieku reģistra pirmā nodalījuma iesniegšanu šis atvieglojums ir piemērojams tikai tām SIA, kurās ir 1 dalībnieks. Tajā pašā laikā pienākums iesniegt korporatīvos dokumentus paliek spēkā.

Dalībnieku reģistra iesniegšana UR

Līdz 01.07.2013., kad stājās spēkā būtiskie grozījumi par dalībnieku reģistra pirmā nodalījuma sagatavošanu un iesniegšanu UR, **KL** neparedzēja nekādas specifiskas un detalizētas prasības dalībnieku reģistra noformēšanai. Ar minētajiem grozījumiem tika ieviests jēdziens "Dalībnieku reģistra nodalījums" (nodalījums). Dalībnieku reģistrs ir lieta, kuru veido atsevišķi nodalījumi, kas atspoguļo aktuālo dalībnieku sastāvu, ziņas par dalībniekiem, tiem piederošajām daļām un citu informāciju. Tādā veidā jebkurā brīdī jebkura persona var pārliicināties par konkrētās SIA daļu pārejas vēsturiskajiem un aktuālajiem ierakstiem.

Papildus tam tika ieviesta arī jauna nodalījumu parakstīšanas procedūra, kas paredz, ka ar nelieliem izņēmumiem parakstiem uz nodalījumiem ir jābūt notariāli apliecinātiem (alternatīva dokumentu parakstīšanai pie notāra – tie var būt parakstīti ar drošu elektronisku parakstu vai UR amatpersonas klātbūtnē). Šādi jauninājumi, šķiet, atrisināja līdz šim nesakārtotus jautājumus par dalībnieku reģistru uzturēšanu, taču vienlaicīgi tie radīja arī virkni neskaidrību un praktiskas dabas neērtības uzņēmējiem ar dokumentu noformēšanu un parakstīšanu.

SIA valdes pienākums ir sagatavot un iesniegt UR dalībnieku reģistra pirmo nodalījumu līdz 30.06.2015., tomēr 1 dalībnieka SIA grozījumi **KL** paredz zināmus atvieglojumus:

1 dalībnieks	2 un vairāk dalībnieki
Dalībnieku reģistra pirmā nodalījuma iesniegšanai UR vairs nav noteikta termiņa.	Dalībnieku reģistra pirmais nodalījums ir jāiesniedz UR līdz 30.06.2015.
Dalībnieku reģistra nodalījums ir jāiesniedz UR tad, kad tiek veiktas izmaiņas SIA dalībnieku sastāvā vai pamatkapitālā.	

Zane Paeglīte

Foto: Elīna Kursīte

valdes loceklim nodalījuma parakstīšanai. Uzņēmējiem gan jāizvērtē, vai nav vienkāršāk un finansiāli izdevīgāk izdarīt attiecīgās izmaiņas valdē un ievēlēt valdes priekšsēdētāju, kurš tad būtu tiesīgs apliecināt kārtējo nodalījumu ar savu parakstu.

Tāpat jāņem vērā - ja notiek daļu atsavināšana, tad attiecīgo ierakstu nodalījumā ar savu parakstu apliecina arī daļas atsavinātājs un ieguvējs, kuru paraksti apliecināmi notariāli.

Nodalījumā iekļaujamās ziņas

Kārtējo nodalījumu sastāda 2 eksemplāros, norādot kapitālsabiedrības firmu, reģistrācijas numuru, juridisko adresi, ieraksta kārtas numuru un datumu. Viens no nodalījumu eksemplāriem tiek iesniegts UR, otrs – pievienots dalībnieku reģistram, to glabā sabiedrības valde.

Nodalījums sastāv no ierakstiem ar aktuālajām ziņām par dalībniekiem. Tas ir jānumurē, izmantojot vienlaidus numerāciju, sākot no pirmā nodalījuma (piemēram, ja nodalījumā Nr.1 ir 2 ieraksti par 2 dalībniekiem un visas viņiem piederošās daļas tiek atsavinātas 3 citiem dalībniekiem, tad jaunajā nodalījumā Nr.2 būs ieraksti ar numuriem 3, 4, un 5).

Sagatavojot jaunu nodalījumu, tajā tiek atspoguļots pilns aktuālais dalībnieku sastāvs, un kārtējā nodalījuma ierakstā norāda šādas ziņas^[1]:

- ja dalībnieks ir juridiskā persona – nosaukumu (firmu), reģistrācijas numuru, juridisko adresi;
- ja dalībnieks ir fiziskā persona – vārdu, uzvārdu, personas kodu Latvijā vai, ja nav personas koda Latvijā, tad dzimšanas datumu un pases datus;
- daļu kārtas numurus;
- daļas nominālvērtību;
- katram dalībniekam piederošo daļu skaitu;

Tā kā ir pagājis krietns laiks kopš minēto jauninājumu ieviešanas, šobrīd jau ir izveidojusies un nostabilizējusies zināma prakse nodalījumu noformēšanā. Apskatīsim svarīgākās nianse, kuras jāņem vērā, sagatavojot nodalījumu.

Parakstu apliecināšana uz nodalījumiem

Paraksti uz pirmā nodalījuma vienmēr ir apliecināmi notariāli. Jebkuru nodalījumu ar savu parakstu apliecina SIA valdes priekšsēdētājs vai, ja valdes priekšsēdētājs nav ievēlēts, valdes pilnvarots valdes loceklis. Ja SIA ir tikai 1 valdes loceklis, tad viņš ir tiesīgs apliecināt nodalījumu ar savu parakstu.

Gadījumā, ja SIA ir ne mazāk kā 2 valdes locekļi, nodalījumu var apliecināt visi valdes locekļi kopā (neatkarīgi no SIA noteiktajām pārstāvības tiesībām) vai arī pievienojot klāt notariāli apliecinātu pilnvaru (valdes lēmuma formā)

- ja daļa nav apmaksāta – paredzēto daļu apmaksas termiņu vai datumu, kad veikta daļu apmaksā pilnā apmērā (turklāt pilnībā apmaksātām daļām apmaksas stāvoklis nav jāatkārto).

Protams, viss minētais ir relatīvi vienkāršs process, taču ir dažādas situācijas, kurām jāpievērš papildu uzmanība. Viena no tām - SIA, kurai ir 2 vai vairāk dalībnieki, ir iesniegts nodalījums pēc jauniem noteikumiem, bet pamatkapitāls tajā ir norādīts latos. Tādā gadījumā pamatkapitāla denominācijas rezultātā iegūtās daļas ir pielīdzināmas jaunizlaistām daļām. Proti, ja dalībniekam A piederēja daļas ar kārtas numuriem 1.–10., un dalībniekam B – 11.–20., tad, izsakot pamatkapitālu eiro, nodalījumā ir norādāmas šādas ziņas:

3.ielā: dalībniekam A piederošās daļas – 1.–10. un 21.–24.;

4.ielā: dalībniekam B piederošās daļas – 11.–20. un 25.–28.

Ielā izdarīšanas un nodalījuma iesniegšanas termiņi

KL noteikts, ka valde izdara attiecīgo ielā, pamatojoties uz dalībnieka iesniegto paziņojumu par ielāstāmo ziņu izmaiņām. Piemēram, daļu atsavināšanas gadījumā daļu atsavinātājs un ieguvējs paraksta un iesniedz kopīgu paziņojumu valdei, ar kuru lūdz veikt izmaiņas dalībnieku reģistrā vai iesniedz darījumu apliecinājošo aktu vai tā notariāli apliecinātu kopiju.

Valdes pienākums ir nākamajā dienā pēc attiecīgā paziņojuma vai darījumu apliecinājošā akta (vai tā notariāli apliecinātas kopijas) saņemšanas izdarīt šādu ielāstā vai arī celt motivētus iebildumus, ja daļu pāreja ir notikusi pretēji likumā noteiktajai kārtībai, dibināšanas dokumentiem vai arī tā nav skaidri saprotama no iesniegtajiem dokumentiem.

Proti, valdei ir jāspēj pietiekami operatīvi pārbaudīt iesniegtos dokumentus un pareizi noformēt kārtējo nodalījumu, un nodrošināt tā parakstīšanu notāra klātbūtnē. Papildus tam 3 darba dienu laikā no ielāstā izdarīšanas valdei ir jāiesniedz UR pieteikums par izmaiņām dalībnieku reģistrā. Teorētiski šādos termiņos ir iespējams izdarīt visas minētās darbības, taču praktiski tas ne vienmēr izdodas, it īpaši tajos gadījumos, kad kāds no valdes locekļiem vai dalībniekiem atrodas ārpus Latvijas teritorijas.

Pamatkapitāla denominācija uz eiro

Dokumenti saistībā ar pamatkapitāla un daļas nominālvērtības izteikšanu no latiem uz eiro ir jāiesniedz UR līdz 30.06.2016. Ja kapitālsabiedrības veic denomināciju minētajā termiņā un statūtos netiek veikti citi grozījumi, denominācijas procesam tiek piemēroti vairāki atvieglojumi:

- lēmumu par statūtu grozījumiem saistībā ar pāreju uz eiro dalībnieku (akcionāru) sapulce var pieņemt ar vienkāršu balsu vairākumu;
- ja dalībnieku (akcionāru) sapulces lēmums par grozījumiem statūtos ir saistīts tikai ar pamatkapitāla un pamatkapitāla daļas (akcijas) nominālvērtības denomināciju no latiem uz eiro, tad nav jāievēro **KL** prasības par parakstu apliecināšanu pie notāra uz noteiktiem dokumentiem un kapitālsabiedrība būs atbrīvota no valsts nodevas samaksas par izmaiņu reģistrēšanu komercreģistrā un ziņu izsludināšanu "Latvijas Vēstnesī".

Tomēr, ja pamatkapitāla pāreja uz eiro netiks veikta termiņā, UR pats automātiski konvertēs pamatkapitālu no latiem uz eiro (1 EUR = 0,702804 Ls).

Ja UR būs konvertējis pamatkapitālu no latiem uz eiro, SIA vai akciju sabiedrības (AS) valdei vienlīga paliek pienākums organizēt pamatkapitāla un daļas (akcijas) nominālvērtības denominācijas no latiem uz eiro procesu un denomināciju pamatojošos dokumentus iesniegt UR tad, kad reģistrācijai komercreģistrā tiek pieteiktas jebkādas citas izmaiņas.

Veicot denomināciju pēc 30.06.2016., denominācijai vairs nevarēs piemērot "atviegloto" procedūru. Lēmuma pieņemšanai par statūtu grozījumiem būs jāpiemēro **KL** vai statūtos noteiktās prasības - dalībnieku (akcionāru) sapulces protokols un statūti būs jāapliecina pie notāra, kā arī būs jāmaksā valsts nodeva par izmaiņu reģistrēšanu komercreģistrā un ziņu izsludināšanu "Latvijas Vēstnesī".

Mainot pamatkapitāla un daļas (akcijas) nominālvērtību no latiem uz eiro, der atcerēties šādus pamatprincipus:

- pamatkapitāla daļas / akcijas nominālvērtības denominācijā piemēro oficiālo lata un eiro maiņas kursu (1 EUR = 0,702804 Ls). Atšķirībā no vispārīgajiem naudas summu noapaļošanas principiem, denominējot daļas / akcijas nominālvērtību no latiem uz eiro, noapaļošanu visās situācijās veic uz leju;
- izsakot daļas (akcijas) nominālvērtību no latiem uz eiro, pēc iespējas ir jā saglabā tā proporcija (daļu / akciju sadalījums), kāda pastāv starp dalībniekiem (akcionāriem);
- izmaiņām attiecībā pret pamatkapitāla apmēru ir jābūt pēc iespējas minimālām;
- ja tas ir nepieciešams, lai nodrošinātu pēc iespējas minimālākas izmaiņas pamatkapitālā, tajā pašā laikā pēc iespējas saglabājot esošo proporciju daļu (akciju) sadalījumā starp dalībniekiem (akcionāriem), ir atļauts mainīt daļas (akcijas) nominālvērtību (t.i., noteikt citādāku nekā to, ko iegūst, konvertējot daļas nominālvērtību no latiem uz eiro) ar nosacījumu, ka daļas (akcijas) nominālvērtība nav mazāka par likumā atļauto minimālo daļas (akcijas) nominālvērtību;
- denominācijas rezultātā iegūto atlikumu, ko nevar izteikt jaunās pamatkapitāla daļās (akcijās) (pamatojoties uz dalībnieku (akcionāru) sapulces lēmumu), izmaksā dalībniekiem (akcionāriem) proporcionāli viņu ieguldījumam vai ieskaita kapitālsabiedrības rezervēs.

SIA	AS
Pamatkapitāla daļa ir izsakāma tikai veselos eiro (bez atlikuma). Daļas mazākā nominālvērtība var būt 1 EUR.	Pamatkapitāla akcija var tikt izteikta eiro un eiro centos. Akcijas mazākā nominālvērtība var būt 10 eiro centi.

Kopumā vērtējot jaunus grozījumus **KL**, mazliet var uzelpot 1 dalībnieka SIA, jo nav līdz jūnija beigām jāsteidzas uz UR ar dalībnieku reģistra pirmo nodalījumu. 2 dalībnieku SIA gan iesakām ar steigu pārbaudīt, vai dalībnieku reģistra pirmais nodalījums ir jau iesniegts UR. Ja tas vēl nav izdarīts, pēc iespējas ātrāk vajadzētu organizēt dalībnieku reģistra pirmā nodalījuma noformēšanu un iesniegšanu UR.

Saistībā ar pamatkapitāla izteikšanu no latiem uz eiro iesakām laikus to ieplānot, lai nesanāk tā, ka denominācijas dēļ, kur jāparaksta vairāki korporatīvie dokumenti, tiktu kavēta kādu citu korporatīvo izmaiņu reģistrācija komercreģistrā. Tātad steigai nav pamata, bet vērts ieplānot!

[1] Ja izmaiņas dalībnieku reģistrā tiek izdarītas saistībā ar izmaiņām ziņās par juridisko vai fizisko personu, parakstiem uz kārtējā nodalījuma nav jābūt notariāli apliecinātiem.